

Compromís i acció contra la sida

Vint-i-un anys després de la comunicació dels primers cinc casos de la malaltia i dinou després de la descripció del VIH, les morts causades per la sida, esdevinguda la quarta causa de mort al món, sumen ja més de 22 milions. Actualment hi ha 40 milions de persones infectades, un terç d'elles joves de 15 a 24 anys.

Els malalts, en el tercer món ...

Per si qualcú no creia en el fossat creixent que separa el nostre món dels països pobres, la Conferència Mundial sobre la sida de Barcelona, celebrada el mes de juliol passat, ha posat unes dades eloqüents sobre la taula: el 95% dels seropositius viu en països subdesenvolupats, concentrats majoritàriament en l'Àfrica subsahariana, on, sense el flagell del VIH, l'esperança de vida seria de 62 anys, mentre que avui és només de 47 anys. Contràriament al previst, l'epidèmia encara no ha tocat sostre al continent negre i s'escampa sense aturall per Àsia, Carib i Europa oriental. Si la tendència no s'inverteix amb l'aplicació de mesures draconianes, el 2010 hauran mort uns 100 milions de persones, la immensa majoria africanes.

El drama humà té, a més, nombroses arestes: una de les més colpidores té a veure amb el fet que actualment viuen uns 14 milions d'infants que han perdut a un o tots dos pares a causa del VIH, el 80 % a Àfrica. Com assenyala ONUSIDA, a mesura que augmenti el número d'adults que morin de sida la dècada que ve, també pujarà la xifra d'orfes que creixeran sense les atencions i l'amor dels pares, privats de drets essencials a la llar, l'alimentació, la salut i l'ensenyament.

En parlar de la cita de Barcelona, els titulars dels mitjans de comunicació s'han fet ressò, sobretot, dels progressos en el tractament, de les dificultats per donar cap a una vacuna preventiva i dels requeriments i compromisos per aplanar l'accés als antirretrovirals de les poblacions més pobres. En aquest sentit, ens hagués agradat comprovar una major divulgació de les activitats de profilaxi i de les iniciatives d'educació sanitària engegades arreu. Malauradament, la recerca de titulars d'impacte comporta haver de donar prioritat a uns missatges sobre altres, en una elecció tal volta massa influïda per la creença que els problemes de salut es resolen només amb l'administració de medicaments.

És ver que la prevenció per ella mateixa no és acceptable si no es facilita l'accés als tractaments, però en la lluita contra la sida és igualment essencial recordar tothora la importància de divulgar tots els esforços d'educació sanitària i de prevenció, debatuts així mateix en nombroses sessions de treball de la conferència.

... i els tractaments, en el primer

Mentrestant, els països rics -que compten amb el 4% dels seropositius del món però consumeixen el 92% dels crèdits destinats a la prevenció i tractament de la sida- cada any són tractades de la malaltia mig milió de persones, de les quals només un 5% mor. De fet, la confiança en els tractaments farmacològics contra la sida i l'evidència de que la vida dels seropositius és cada cop més equiparable a la de qualsevol malalt crònic ha fet que al primer món es relaxin els comportaments lligats a un menor risc de contraure la infecció. A això s'uneix el fet que la presa de consciència sobre la sida és menor entre els adolescents d'avui que entre els adults que visqueren de prop l'època més dramàtica de l'epidèmia.

Les Illes Balears, que a 31 de desembre de 2000 patien la taxa d'incidència (100,8 casos per milió d'habitants) més elevada d'Espanya, tot duplicant amb escreix la mitjana nacional (44,2), han experimentat el darrer any una evolució molt satisfactòria: el 2001 s'han diagnosticat a Balears 40 dels 1.465 casos nous de sida d'Espanya, de manera que la taxa d'incidència balear baixa espectacularment fins a 53,5 casos per milió que, tot i ésser superior a la mitjana nacional (37,1) situa les Balears com la quarta Comunitat Autònoma per nombre de nous casos, per davall de La Rioja (65,9), Madrid (60,3) i Múrcia (58,2).

És oportú recordar que després d'una expansió lenta els primers anys, el segon quinquenni dels 80 el creixement de la incidència de la sida a Balears es va fer geomètric i assolí el punt àlgid el 1995 (283,9); de llavors ençà, la taxa d'incidència s'ha reduït espectacularment any rera any per obra del conjunt de mesures profilàctiques i assistencials impulsades amb vigor a finals els 80 i als medicaments antirretrovirals. L'epidèmia, tanmateix, dista molt d'estar controlada a ca nostra. Les Balears són un destí turístic internacional de primer ordre, el fenomen de la immigració augmenta sense fre i la sida no coneix fronteres. Si l'epidèmia del VIH s'havia centrat fins ara en la població autòctona, el 9,6% dels nous casos

diagnosticats a Espanya el 2001 eren persones originàries d'altres països. Per evitar un reveniment futur de les xifres d'incidència, han d'adaptar-se les estratègies de salut pública als nous temps (disposar d'un registre d'infectats sembla imprescindible) i po-

sar la societat en guàrdia contra el debilitament de les mesures de prevenció contra un virus que molts no consideren ja mortal gràcies als tractaments antirretrovirals.

M. Tomàs Salvà

